בְּתוֹךְ הַנַּחַל

סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּהַעֲלֹתְךָ ה'תשע"ח

דְּבָרִים מְרֻדָּאִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים מְעִירִים וּמְחַזְּקִים, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נֶפֶשׁ כָּל חַי וּמִשָּׁם יִשְׁקוּן הָעֲדָרִים, לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא בְּכָל דֶּרֶךְ שֶׁיִּרְצוּ נְעִימָיו

אֲשֶׁר נֶאֶמְרוּ עַל יְדֵי מוֹרֵנוּ רַבִּי **יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט"א עַל פִּי דַּרְכּוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל **מָרָן מוֹהָרַ"שׁ זי"ע**

פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ

בְּסָעוּדַת שְׁלִישִׁית סְעוּדַת רַעֲוָא דְרַעֲוִין פָּרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ דִּבֵּר מַהֲר"י נ"י דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מְאֹד, מִמַּעֲלַת מִדַּת הָעֲנָוָה, וּגְנוּת הַמַּחֲלוֹקֶת וְהַלָּשׁוֹן הָרַע הַנִּמְצָאוֹת אֵצֶל בְּנֵי אָדָם.

פָּתַח וְאָמַר מַהֲר"י נ"י, כָּתוּב בְּפָרָשָׁתֵינוּ (בְּמִדְבָּר יב, א) "וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה" וְגוֹ'.

וְהִנֵּה צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן לָמָּה מְסַפֶּרֶת לָנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֶת כָּל זֹאת, מַה זֶּה שַׁיָּךְ לָנוּ, וְעַל מַה אָנוּ צְרִיכִים לָדַעַת אֶת כָּל זֶה הַנַּעֲשָׂה שָׁם, וּמַה שֶּׁדִּבְּרוּ וְנֶעֶנְשׁוּ עַל כָּךְ וְכוּ'?

אֶלָּא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בָּא וּמְגַלֶּה לָנוּ כָּאן, אֲשֶׁר עָלֵינוּ הַחוֹב מֻנָּח, לָקַחַת לְעַצְמֵנוּ מוּסָר הַשִּׂכֵּל מִכָּל הַסִּפּוּר הַזֹּאת, וְלָדַעַת אֲשֶׁר אַף עַל פִּי שֶׁאֲנָשִׁים הַלָּלוּ הָיוּ בֶּאֱמֶת צַדִּיקִים גְּדוֹלִים וְכוּ', נְבִיאִים וְכוּ' אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, וּמִרְיָם הַנְּבִיאָה, אֲשֶׁר כְּבָר נִתְנַבְּאוּ לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא גַּם מוּבָא בִּסְפָרִים שֶׁלֹּא הָיָה חֵטְא מַמָּשׁ כְּפִי שֶׁאֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שֶׁדִּבְּרוּ נֶגֶד מֹשֶׁה כְּמוֹ אֵיזֶה בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרַע מַמָּשׁ חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא הָיָה לָהֶם בִּפְנִימִיּוּת אֵיזֶה כַּוָּנָה אֲחֶרֶת וְלֹא נִתְכַּוְּנוּ כְּלָל לְסַפֵּר בִּגְנוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן נֶעֶנְשׁוּ, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מְסַפֶּרֶת לָנוּ אֶת כָּל הַסִּפּוּר הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁאֲנַחְנוּ נִקַּח לְעַצְמֵנוּ מוּסָר (רַשׁ"י עַל בַּמִּדְבָּר יב, א) **וּמַה מִּרְיָם שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנָה לִגְנוּתוֹ כָּךְ נֶעֶנְשָׁה, קַל וָחוֹמֶר לְמְסַפֵּר בִּגְנוּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ**; וְהַתּוֹרָה מַרְאֶה לָנוּ פֹּה מוּסָר הַשִּׂכֵּל, שֶׁלֹּא נִתְעָרֵב בְּמַחֲלֹקֶת, וְלֹא לְהַרְהֵר אַחַר הַצַּדִּיק.

וּבֶאֱמֶת אַף שֶׁבְּפֹעַל דִּבְּרוּ עַל מֹשֶׁה, בְּכָל זֹאת מִכָּל הַסִּפּוּר הַזֶּה אַדְרַבָּה יָצָא וְנִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא כָּל כָּךְ דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ שׁוּם שַׂיְכוּת לָזֶה הָעוֹלָם כְּלָל וְכוּ'.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא נִתְגַּלָּה גַּם אֶת עַנְוְתָנוּתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אֲשֶׁר זָכָה לְמַדְרֵגָה גְּדוֹלָה בַּעֲנָוָה כָּזֶה, כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א' סִימָן קצז) **שֶׁלְּשׁוֹן הָרַע שֶׁל הָעוֹלָם מַזִּיק וּפוֹגֵם אֶת הָעֲנִיווּת, שֶׁעַל יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע שֶׁהָעוֹלָם מְדַבְּרִים, עַל יְדֵי הַפְּגָם הַזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְהַצַּדִּיקִים לִהְיוֹת עֲנָוִים וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה, נִפְגָּם הָעֲנָוָה, וְאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת עֲנָו**; וְהִנֵּה רַבֵּנוּ זַ"ל אֵינוֹ מַסְבִּיר אֵיךְ לָשׁוֹן הָרַע מַזִּיק וּפוֹגֵם אֶת הָעֲנִיווּת, אֲבָל אֶפְשָׁר לְהָבִין אֶת זֶה גַּם בְּדֶרֶךְ שֶׁכֹּל, כִּי הַשֵּׂכֶל מְחַיֵּב כָּךְ שֶׁזֶּה יַזִּיק אֶת הָעֲנִיווּת, כִּי כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עַל מִישֶׁהוּ לְשׁוֹן הָרַע וּבוֹדִים עָלָיו שְׁקָרִים וּכְזָבִים, אֲזַי הַטֶּבַע הוּא שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְתָרֵץ אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא כֵּן צוֹדֵק, וְשֶׁאֵין הַדָּבָר כֵּן כְּמוֹ שֶׁמְּדַבְּרִים עָלָיו, וּמַתְחִיל לְהַסְבִּיר אֶת עַצְמוֹ שֶׁהוּא כֵּן לַשָּׁמַיִם וְכוּ', וְאֵין הוּא רָשָׁע כְּמוֹ שֶׁמְּדַבְּרִים עָלָיו, נִמְצָא שֶׁהוּא צָרִיךְ לָצֵאת מֵעַצְמוֹ, מֵהֲעֲנִיווּת שֶׁלּוֹ, וּלְתָרֵץ אֶת עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא כֵּן הוּא, שֶׁהוּא כֵּן צַדִּיק וְכוּ', וְכוּ', וְלָכֵן זֶה פְּשׁוּט שֶׁזֶּה פּוֹגֵם לְהָעֲנִיווּת, כִּי הוּא צָרִיךְ כְּבָר לְתָרֵץ אֶת עַצְמוֹ, וּלְפָאֵר אֶת עַצְמוֹ עִם הַמַּעֲלוֹת וְהַמִּדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְכוּ' וּמִמֵּילָא זֶה פּוֹגֵם לְהָעֲנִיווּת.

וּבֶאֱמֶת הַמַּדְרֵגָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר הוּא 'מִדַּת הַהִשְׁתַּוּוּת' שֶׁלֹּא יִהְיֶה אִכְפַּת לוֹ כְּלָל אִם כֵּן מְדַבְּרִים עָלָיו אוֹ לֹא מְדַבְּרִים עָלָיו, הַכֹּל יִהְיֶה שָׁוֶה אֶצְלוֹ וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ אֵצֶל מוֹהֲרַ"שׁ זי"ע שֶׁלֹּא הָיָה עוֹשֶׂה עֵסֶק מִכָּל אֵלּוּ שֶׁדִּבְּרוּ עָלָיו, וַאֲפִילּוּ שֶׁהָיוּ כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר בַּהַתְחָלָה חָשְׁבוּ שֶׁזֶּה מִצְוָה לָבֹא וּלְסַפֵּר לְמוֹהֲרַ"שׁ מַה שֶּׁזֶּה אָמַר עָלָיו וּמַה שֶּׁזֶּה אָמַר עָלָיו, עַד שֶׁבְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן קִבְּלוּ אֶת

הָרֶמֶז שֶׁאֵין זוֹ מַעֲלָה לָבֹא וְלָרוּץ לְסַפֵּר כָּל דָּבָר קָטָן מַה שֶּׁכָּל אֶחָד עָשָׂה וְעִיקֵּם עִם הָאַף שֶׁלּוֹ נֶגֶד מוֹהֲרָא״ש, אֲבָל מִקֹּדֶם כְּשֶׁהָיוּ בָּאִים לְסַפֵּר כָּל דָּבָר קָטָן לְמוֹהֲרָא״ש, הָיָה מוֹהֲרָא״ש נוֹהֵג לַעֲנוֹת לָהֶם, ״תִּרְאֶה אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת זֶה מִמֶּנּוּ, רַק אַתָּה בָּא לְסַפֵּר לִי, אֲבָל מִמֶּנּוּ לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת זֶה״ וְכוּ׳, וּמוֹהֲרָא״ש בִּכְלָל לֹא הִתְרַגֵּשׁ מֵהַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבְּרוּ אֵלָיו וְהַלָּשׁוֹן הָרַע שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ שֶׁזֶּה אָמַר עָלֶיךָ כָּךְ וְזֶה אָמַר עָלֶיךָ כָּךְ וְכוּ׳, וְהִמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, תּוֹרָה, וּתְפִלָּה, וַהֲפָצַת מַעְיָנוֹת הַחָכְמָה חוּצָה, לְהַדְפִּיס אֶת סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, וּלְהָפִיצָם עַל כָּל פְּנֵי תֵּבֵל.

וְהַנָּה בְּהַתּוֹרָה הַנַּ״ל (סִימָן קצז) מַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זַ״ל וְאוֹמֵר אֲשֶׁר כְּשֶׁמְּדַבְּרִים לָשׁוֹן הָרַע עַל מִישֶׁהוּ זֶה פּוֹגֵם אֶת הָעֲנָיוּת, וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה עָנָו, הוּא **בִּלְא חָכְמָה. וְזֶה יָדוּעַ שֶׁעֲנָוָה בִּלְא חָכְמָה אֵינָהּ כְּלוּם, כִּי בְּוַדַּאי אֵין זֶה מַעֲלַת הָעֲנָוָה, לְהַרְאוֹת עַצְמוֹ בִּכְפִיפַת רֹאשׁ בְּדַרְךְ שְׁטוּת כְּאִלּוּ הוּא עָנָו, כִּי זֶה עֲנָוָה פְּסוּלָה, וְעִקַּר הָעֲנָוָה כְּשֶׁהִיא בְּחָכְמָה** וְכוּ׳.

וְרוֹאִים לִפְעָמִים שֶׁיֵּשׁ כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר בְּעֵת שֶׁחוֹתְמִים אֶת הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם הֵם כּוֹתְבִים הַקָּטָן..., הַק׳..., [אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הָיוּ כְּאִלּוּ שֶׁחָתְמוּ אֶת עַצְמָם בִּכְנוּי הַזֶּה הַקָּטָן... אוֹ ׳הַשָּׁפֵל בֶּאֱמֶת׳... וְכַדּוֹמֶה שְׁאָר לְשׁוֹנוֹת כְּאִלּוּ כַּיִּדּוּעַ, כְּגוֹן הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדִיל מְווִיטֶעבְּסְק שֶׁחָתַם אֶת עַצְמוֹ ׳הַשָּׁפֵל בֶּאֱמֶת׳. וְהוּא בֶּאֱמֶת הָיָה שָׁפֵל וּכְלוּם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וּכְמוֹ שֶׁמְּסַפֵּר אֲשֶׁר הַמַּגִּיד הַגָּדוֹל מִמֶּעזְרִיטְשׁ הָיָה צָרִיךְ לְחַזְּקוֹ וְלוֹמַר לוֹ, ״מֶענְדִיל אֵיפֹה שֶׁאַתָּה רַק מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה מִישֶׁהוּ, תֵּדַע שֶׁאַתָּה יוֹתֵר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ״ כִּי הוּא הָיָה כָּל כָּךְ שָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, עַד שֶׁהָיָה מַמָּשׁ כְּלוּם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, אֲבָל הַיּוֹם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כּוֹתֵב לְעַצְמוֹ הַק׳... וְכוּ׳] וְזֶה נִרְאֶה כְּחוֹכֵא וְאִטְלוּלָא, כִּי מִי בִּכְלַל אָמַר לְךָ שֶׁאַתָּה גָּדוֹל, שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִכְתּוֹב שֶׁאַתָּה קָטָן? אֶלָּא-מַאי אַתָּה מַרְגִּישׁ שֶׁאֵצֶל כֻּלָּם אַתָּה נֶחְשָׁב בֶּאֱמֶת כְּאָדָם גָּדוֹל וְכוּ׳, וְלָכֵן אַתָּה חוֹשֵׁב לְעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִכְתּוֹב הַקָּטָן..., וְכֵן לְעִנְיַן מַה שֶּׁרָאִינוּ שֶׁיֵּשׁ כָּאֵלּוּ שֶׁכּוֹתְבִים עַל רַבָּם אֶת הַלָּשׁוֹן ״הַמְּפֹרְסָם״, זֶה גַּם נִרְאֶה קְצָת מְגֹחָךְ, כִּי מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִם הוּא ׳מְפֹרְסָם׳ הֵרֵי לָמָּה אַתָּה צָרִיךְ לִכְתּוֹב שֶׁהוּא ׳מְפֹרְסָם׳, הֵרֵי הָאֱמֶת מֵעִיד עַל עַצְמוֹ, הֵרֵי כֻּלָּם יוֹדְעִים שֶׁהוּא מְפֹרְסָם, כִּי הֵרֵי הוּא מְפֹרְסָם, וְאִם כֵּן עַל מַה צָּרִיךְ לִכְתּוֹב שֶׁהוּא ׳מְפֹרְסָם׳? אֶלָּא מַאי הוּא לֹא מְפֹרְסָם, וְאַתָּה רוֹצֶה לְפַרְסֵם אוֹתוֹ, וְלָכֵן אַתָּה כּוֹתֵב אֶת הַלָּשׁוֹן ״מְפֹרְסָם״. אוֹ שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת כֵּן ׳מְפֹרְסָם׳ וְהוּא מֵאֵלּוּ אֲשֶׁר נִקְרָאִים בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב׳ סִימָן א׳) ״מְפֹרְסָמִים שֶׁהֵם בְּשֶׁקֶר״; שֶׁשָּׁם מוֹצְאִים גַּם אֶת הַלָּשׁוֹן ׳מְפֹרְסָם׳?! וְלָכֵן אֵין טַעַם סְתָם לִכְתּוֹב אֶת הַלָּשׁוֹן הַזֶּה ׳מְפֹרְסָם׳ זֶה נִרְאֶה קְצָת מְגֹחָךְ.

וּמַה שֶּׁאָנוּ מוֹצְאִים בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן שֶׁכֵּן כָּתוּב עַל רַבֵּנוּ זַ״ל הַלָּשׁוֹן הַזֶּה ״הַמְּפֹרְסָם״, זֶה הָיָה בְּכַוָּנָה עֲמוּקָה מִמּוֹהֲרַנַ״ת זַ״ל כְּדֵי לְפַרְסֵם אֶת שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל עוֹד לֹא הָיָה מְפֹרְסָם אָז, וּמוֹהֲרַנַ״ת זַ״ל בָּעַר לִבּוֹ מְאֹד לְפַרְסֵם אֶת שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל בְּכָל קְצְוֵי תֵּבֵל, כִּי עַל יְדֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל אֶפְשָׁר לְקָרֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכֻּלָּם יִתְקָרְבוּ אֶל הַקְּדֻשָּׁה וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן כָּתַב מוֹהֲרַנַ״תְ זַ״ל בְּכַוָּנָה עֲמוּקָה אֶת הַלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ עַל רַבֵּנוּ זַ״ל, בִּכְדֵי שֻׁכֻּלָּם יִרְאוּ אֶת הַלָּשׁוֹן הַזֶּה ״הַמְּפֹרְסָם״, וְשֶׁבֶּאֱמֶת יִתְפַּרְסֵם שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל בָּעוֹלָם, כִּי הוּא רָצָה בֶּאֱמֶת לַעֲשׂוֹת תַּעֲמוּלָה וּלְפַרְסֵם אֶת שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. אֲבָל סְתָם כָּכָה לִכְתֹּב עַל בֶּן אָדָם ׳הַמְּפֹרְסָם׳, כְּשֶׁזֶּה לֹא נָכוֹן, וּכְשֶׁאֵין סִבָּה מְיוּחֶדֶת לָזֶה, זֶה נִרְאֶה סְתָם כְּמוֹ חוֹכָא וְאִטְלוּלָא, וּבְוַדַּאי שֶׁאֵין לָזֶה שׁוּם שַׁיְכוּת עִם עֲנָוָה.

עַל כָּל פָּנִים מַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זַ״ל וְאוֹמֵר, אֲשֶׁר עַל יְדֵי פְּגַם **לְשׁוֹן הָרַע, נַעֲשֶׂה פֵּרוּד בֵּין עֲנָוָה לְחָכְמָה וְעַל יְדֵי זֶה אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת עָנָו, וְזֶה הָיָה מַעֲלַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁשִּׁבְּחָה הַתּוֹרָה אוֹתוֹ, שֶׁהָיָה כָּל כָּךְ גָּדוֹל בְּמַעֲלַת הָעֲנָוָה, עַד שֶׁאֲפִלּוּ לְשׁוֹן הָרַע לֹא הִזִּיק לְעַנְוְתָנוּתוֹ, וְזֶה שֶׁכָּתוּב** (בְּמִדְבַּר י״ב) **״וְתַדַּבֵּר כּוּ׳ בְּמֹשֶׁה״ כּוּ׳. נִמְצָא שֶׁהָיָה פְּגַם לְשׁוֹן הָרַע בָּעוֹלָם, אַף עַל פִּי כֵן, ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד״, כִּי הָיָה בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ בַּעֲנָוָה, שֶׁאֲפִלּוּ פְּגַם לְשׁוֹן הָרַע, לֹא הִזִּיק לוֹ לָעֲנָוָה שֶׁלּוֹ; עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל.**

עַל כָּל פָּנִים נִמְצָא שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הַלָּשׁוֹן הָרַע שֶׁלָּהֶם נִתְגַּלָּה גְּדוּלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה אֵיךְ שֶׁהוּא כָּל כָּךְ עָנָיו שֶׁלֹּא הִזִּיק לוֹ כְּלָל הַלָּשׁוֹן הָרַע.

וּבְאֶמֶת אֵיךְ זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְמַדְרֵגָה גְּדוֹלָה כָּזוּ בַּעֲנָוָה? אֶלָּא עַל זֶה בָּא הַכָּתוּב שֶׁאַחַר זֶה וּמְסַפֵּר לָנוּ "לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן' הוּא" שֶׁזֶּהוּ הָעִנְיָן שֶׁל הָאֱמוּנָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה בּוֹ, הַיְנוּ שֶׁהָיָה חָזָק כָּל כָּךְ בֶּאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלָכֵן לֹא רָאָה שׁוּם דָּבָר בָּזֶה הָעוֹלָם בִּלְעֲדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה בָּטֵל לְגַמְרֵי אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבְוַדַּאי שֶׁלֹּא עָשָׂה מֵעַצְמוֹ שׁוּם יֵשׁוּת, כִּי הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּאן וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִתְגָּאוֹת כְּלָל? וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה בְּתַכְלִית הָעֲנָוָה.

וְכֵן "בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן' הוּא" מְרַמֵּז עַל עִנְיַן הַתְּפִלָּה שֶׁהָיָה חָזָק כָּל כָּךְ בִּתְפִלָּה, כִּי 'בַּיִת' מְרַמֵּז עַל תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נו) "כִּי 'בֵּיתִי' בֵּית תְּפִלָּה", כִּי עַל יְדֵי שֶׁעָסַק כָּל כָּךְ הַרְבֵּה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, עַל יְדֵי זֶה זָכָה לְמַה שֶׁזָּכָה בְּמַדְרֵגוֹת גְּדוֹלוֹת בִּגְלוּי אֱלֹקוּת וְכוּ', עַד שֶׁלֹּא רָאָה אֶת עַצְמוֹ כְּלָל, כִּי דַּיְקָא עַל יְדֵי רִבּוּי תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ זוֹכִים לְהַגִּיעַ לְכָל הַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָסַק הַרְבֵּה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב **פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ**, הַיְנוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ דִּבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל יְדֵי שֶׁהִרְבָּה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁזֶּה סוֹד 'פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ', עַל יְדֵי זֶה זָכָה לִבְטוּל כָּזֶה לִהְיוֹת שָׁפָל וְסַבְלָן.

וְזָכָה שֶׁהֵאִיר לוֹ הָאוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתָמִיד רָאָה לִפְנֵי מַרְאֵה עֵינָיו רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַל דֶּרֶךְ "שִׁוִּיתִי יְהוָ"ה לְנֶגְדִּי תָּמִיד", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וּמַרְאֶה **וְלֹא בְחִידֹת וּתְמֻנַת יְהוָ"ה יַבִּיט**" מַה זֶּה "וּתְמֻנַת יְהוָ"ה יַבִּיט", זֶהוּ הָעִנְיָן שֶׁל "שִׁוִּיתִי יְהוָ"ה לְנֶגְדִּי תָּמִיד", שֶׁרָאָה לִפְנֵי עֵינָיו רַק אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִכָּל דָּבָר רָאָה רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְכָל זֶה זָכָה עַל יְדֵי רִבּוּי הַתְּפִלּוֹת וְהַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁלּוֹ, כִּי עַל יְדֵי רִבּוּי שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ זָכָה לְבִטּוּל עַצְמִיּוּתוֹ מַמָּשׁ, לִהְיוֹת בָּטֵל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁזֶּהוּ הָעֲנָוָה הָאֲמִתִּית, שֶׁיִּרְאֶה לִפְנֵי עֵינָיו רַק אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּלָל כְּיֵשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כִּי הֲרֵי אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא פֹּה אֵיךְ שַׁיָּךְ אֲפִילּוּ לְהִתְגָּאוֹת, הֲרֵי אֲנִי צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנִּמְצָא פֹּה אִתִּי עִמִּי וְאֶצְלִי, וְאָדָם שֶׁהוּא כָּל כָּךְ בָּטֵל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הוּא בְּוַדַּאי אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ כְּלָל, וְהוּא בְּתַכְלִית הָעֲנָוָה, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶת עַצְמוֹ לְמְצִיאוּת כְּלָל, וְזֶה מַה שֶּׁכָּתוּב אֶצְלוֹ **וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם** וּפֵרוּשׁ רַשׁ"י עָנָו - שָׁפֵל וְסַבְלָן.

וְיָדוּעַ הַסִּפּוּר שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ שֶׁשָּׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב אֶת רַבָּם לְמִי לְהִתְקָרֵב אַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ לְעֵילָא לְעֵילָא, עָנָה וְאָמַר לָהֶם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ, אִם יִהְיֶה אֶחָד שֶׁיִּתֵּן לָכֶם עֵצָה אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת אֲזַי תֵּדְעוּ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי לֹא, כִּי עַל בִּטּוּל גַּאֲוָה אֵין עֵצָה אַחֶרֶת רַק תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל לִבּוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת, וְרַק עַל יְדֵי זֶה זוֹכִים לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת וְלִהְיוֹת בָּטֵל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא וְלָדַעַת אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל, אֲשֶׁר אָז מִמֵּילָא כְּבָר אֵינוֹ מִתְגָּאֶה.

וּמִסִּפּוּר שֶׁאַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הָלְכוּ הַתַּלְמִידִים אֶל הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ, וְשָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית טו) "וְהִ' אֱלֹקִים מַה תִּתֶּן לִי" וּפֵרוּשׁ הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ אֶת הַפָּסוּק "וְהִ' אֱלֹקִים 'מַה' תִּתֶּן לִי" "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַתְּפִלָּה שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ הוּא שֶׁתִּתֵּן לִי אֶת הַמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל 'מַה', לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלֶיךָ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַל אֶהְיֶה שׁוּם "יֵשׁ' בָּזֶה הָעוֹלָם, רַק לִהְיוֹת בְּסוֹד 'מַה' - מַה אֲנִי מַה חַיַּי וְכוּ', שֶׁאֲזַכֶּה לַעֲנָוָה בִּשְׁלֵמוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ (שָׁם יח) "וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר", שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה מָמָשׁ כְּלוּם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, מָמָשׁ עָפָר וָאֵפֶר. וְאָז כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים מֵהַמַּגִּיד אֶת הַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ, מִיָּד הִכְתִּירוּ אוֹתוֹ בְּתוֹר הַמַּנְהִיג הַבָּא, וְהֵבִינוּ שֶׁעָלָיו כִּוֵּן הָרַבִּי הַגָּדוֹל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ - לִהְיוֹת מַמְשִׁיךְ דַּרְכּוֹ.

עַל כָּל פָּנִים נַחְזֹר לְמַה שֶּׁהִתְחַלְנוּ, שֶׁרוֹאִים פֹּה אֶת גֹּדֶל עֹצֶם מַדְרֵגָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁזָּכָה לְמִידַת הִשְׁתַּוּוּת כָּזֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶחָד שֶׁיִּתֵּן לָכֶם עֵצָה אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת אֲזַי תֵּדְעוּ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי לֹא, כִּי עַל בִּטּוּל גַּאֲוָה אֵין עֵצָה אַחֶרֶת רַק תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל לִבּוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת, וְרַק עַל יְדֵי זֶה זוֹכִים לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת וְלִהְיוֹת בָּטֵל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא וְלָדַעַת אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל, אֲשֶׁר אָז מִמֵּילָא כְּבָר אֵינוֹ מִתְגָּאֶה.

וּמִסִּפּוּר שֶׁאַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הָלְכוּ הַתַּלְמִידִים אֶל הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ, וְשָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית טו) "וְהִ' אֱלֹקִים מַה תִּתֶּן לִי" וּפֵרוּשׁ הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ אֶת הַפָּסוּק "וְהִ' אֱלֹקִים 'מַה' תִּתֶּן לִי" "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַתְּפִלָּה שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ הוּא שֶׁתִּתֵּן לִי אֶת הַמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל 'מַה', לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלֶיךָ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַל אֶהְיֶה שׁוּם "יֵשׁ' בָּזֶה הָעוֹלָם, רַק לִהְיוֹת בְּסוֹד 'מַה' - מַה אֲנִי מַה חַיַּי וְכוּ', שֶׁאֲזַכֶּה לַעֲנָוָה בִּשְׁלֵמוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ (שָׁם יח) "וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר", שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה מָמָשׁ כְּלוּם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, מָמָשׁ עָפָר וָאֵפֶר. וְאָז כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים מֵהַמַּגִּיד אֶת הַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ, מִיָּד הִכְתִּירוּ אוֹתוֹ בְּתוֹר הַמַּנְהִיג הַבָּא, וְהֵבִינוּ שֶׁעָלָיו כִּוֵּן הָרַבִּי הַגָּדוֹל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ - לִהְיוֹת מַמְשִׁיךְ דַּרְכּוֹ.

עַל כָּל פָּנִים נַחְזֹר לְמַה שֶּׁהִתְחַלְנוּ, שֶׁרוֹאִים פֹּה אֶת גֹּדֶל עֹצֶם מַדְרֵגָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁזָּכָה לְמִידַת הִשְׁתַּוּוּת כָּזֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶחָד שֶׁיִּתֵּן לָכֶם עֵצָה אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת אֲזַי תֵּדְעוּ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי לֹא, כִּי עַל בִּטּוּל גַּאֲוָה אֵין עֵצָה אַחֶרֶת רַק תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל לִבּוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת, וְרַק עַל יְדֵי זֶה זוֹכִים לְהִנָּצֵל מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת וְלִהְיוֹת בָּטֵל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא וְלָדַעַת אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּלָל, אֲשֶׁר אָז מִמֵּילָא כְּבָר אֵינוֹ מִתְגָּאֶה.

וּמִסִּפּוּר שֶׁאַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הָלְכוּ הַתַּלְמִידִים אֶל הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ, וְשָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית טו) "וְהִ' אֱלֹקִים מַה תִּתֶּן לִי" וּפֵרוּשׁ הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ אֶת הַפָּסוּק "וְהִ' אֱלֹקִים 'מַה' תִּתֶּן לִי" "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַתְּפִלָּה שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ הוּא שֶׁתִּתֵּן לִי אֶת הַמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל 'מַה', לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלֶיךָ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַל אֶהְיֶה שׁוּם "יֵשׁ' בָּזֶה הָעוֹלָם, רַק לִהְיוֹת בְּסוֹד 'מַה' - מַה אֲנִי מַה חַיַּי וְכוּ', שֶׁאֲזַכֶּה לַעֲנָוָה בִּשְׁלֵמוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ (שָׁם יח) "וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר", שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה מָמָשׁ כְּלוּם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, מָמָשׁ עָפָר וָאֵפֶר. וְאָז כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים מֵהַמַּגִּיד אֶת הַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ, מִיָּד הִכְתִּירוּ אוֹתוֹ בְּתוֹר הַמַּנְהִיג הַבָּא, וְהֵבִינוּ שֶׁעָלָיו כִּוֵּן הָרַבִּי הַגָּדוֹל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ - לִהְיוֹת מַמְשִׁיךְ דַּרְכּוֹ.

וְרוֹאִים מִזֶּה שֶׁהַלָּשׁוֹן הָרַע לֹא הִזִּיק לוֹ כְּלָל, כִּי הָיָה לוֹ מִידַּת הַהִשְׁתַּוּוּת שֶׁלֹּא הָיָה אִכְפַּת לוֹ שׁוּם דָּבָר אִם מְדַבְּרִים עָלָיו אִם לָאו, אֶלָּא הָיָה דָּבוּק לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא הוּא זָכָה לַעֲנָוָה כָּזֶה שֶׁלֹּא רַק שֶׁלֹּא הָיָה בְּכַעַס עֲלֵיהֶם עַל שֶׁדִּבְּרוּ עָלָיו, אֶלָּא בְּדִיּוּק הַהֶפֶךְ, הוּא תֵּכֶף וּמִיַּד הִתְרַצָּה לָהֶם, וְהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל עַל מִרְיָם "וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה׳ לֵאמֹר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ".

וְכֶאֱמֶת אִם מִתְבּוֹנְנִים, הַלָּשׁוֹן הַזֶּה "אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ" קֻצַּת תָּמוּהַּ, וּבְוַדַּאי מֻרְמָז בּוֹ סוֹדוֹת עֲמֻקּוֹת בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה שֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עַל מִרְיָם.

וְהִנֵּה אִם נַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן נִרְאֶה אֲשֶׁר פַּעֲמַיִם 'נָא' בְּגִימַטְרִיָּא 'אֱמוּנָה', כִּי עַל יְדֵי אֱמוּנָה זוֹכִים לִפְעֹל אֶת כָּל הַיְשׁוּעוֹת, וְלָכֵן הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עַל אֲחוֹתוֹ "אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ".

וְכֵן מוּבָא מֵהַחַת״ם סוֹפֵר בְּשֵׁם הַחִיד״א, שֶׁהַחִיד״א אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּקַבָּלָה שֶׁאִם מִתְפַּלְּלִים וּמְבַקְּשִׁים בִּלְשׁוֹן 'נָא' אֲזַי הַתְּפִלָּה מִתְקַבֶּלֶת בַּשָּׁמַיִם, וְזֶה פּוֹעֵל יְשׁוּעָה.

וְלִפְי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (ליקוטי מוֹהַר״ן חֵלֶק א׳ סִימָן קה) אֶפְשָׁר לְהָבִין אֶת זֶה טוֹב מְאֹד, כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ 'רַחֲמִים פְּשׁוּטִים' וְ'רַחֲמִים גְּדוֹלִים' (עַיֵּן זוֹהַר נָשָׂא דַּף קל״ז:). וְהִנֵּה לְמָשָׁל, כְּשֶׁיֵּשׁ בָּעִיר שְׁנֵי עֲשִׁירִים, אֶחָד יֵשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת פָּשׁוּט, וְהַשֵּׁנִי הוּא עָשִׁיר גָּדוֹל מְאֹד וּמַפְלִיג בַּעֲשִׁירוּת עָצוּם וְהוֹן רַב מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲרִיךְ עֲשִׁירוּתוֹ. וְהִצְרַךְ אָדָם אֶחָד לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה, הָעוֹלָה לְסַךְ רַב. וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְקָרֵב לְבַקֵּשׁ מִבַּקָּשׁוֹ, כִּי אִם לְהֶעָשִׁיר הַקָּטָן בְּמַעֲלָה, כִּי לְהֶעָשִׁיר הַגָּדוֹל אִי אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא אֵלָיו. אֲבָל זֶה הֶעָשִׁיר הַקָּטָן, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רוֹצֶה לַעֲזֹר לוֹ בְּכָל יְכָלְתּוֹ, אַף עַל פִּי כֵן לֹא יוּכַל לְקַבֵּל מִבַּקָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין בִּיכָלְתּוֹ לְמַלֹּאת מִשְׁאֲלוֹתָיו שֶׁל זֶה הָאִישׁ, כִּי מִשְׁאֲלוֹתָיו גְּדוֹלִים מִיכָלְתּוֹ. עַל כֵּן עֵצָה הַיְעוּצָה לְזֶה הָאִישׁ הַצָּרִיךְ יְשׁוּעָה, שֶׁיֵּעָשֶׂה כָּךְ. שֶׁיֵּלֵךְ לְזֶה הֶעָשִׁיר הַקָּטָן שֶׁבְּקַל יָכוֹל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וּלְעוֹרֵר רַחֲמִים אֵלָיו. הַיְנוּ שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו, וְיֹאמַר לוֹ, הִנֵּה אֲנִי נִצְרָךְ לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה, וַאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה חָפֵץ לְרַחֵם עָלַי, אֲבָל אֵין בִּיכָלְתְּךָ לְמַלֹּאת מִשְׁאֲלוֹתַי, עַל כֵּן מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ, כִּי הֲלֹא אַתָּה רוֹצֶה לְרַחֵם עָלַי, יְהִי זֹאת הָרַחֲמָנוּת שֶׁלְּךָ עָלַי, שֶׁאַתָּה תֵּלֵךְ לְהֶעָשִׁיר הַגָּדוֹל מְאֹד לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִמֶּנּוּ שֶׁיְּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתַי, כִּי לְעֹצֶם עֲשִׁירוּתוֹ הַגָּדוֹל, הוּא יָכוֹל לְמַלֹּאת מִשְׁאֲלוֹתַי, בְּכַפְלֵי כְּפָלַיִם. רַק שֶׁאֲנִכִי אֵינִי יָכוֹל לְכַנֵּס וְלָבוֹא לְאִישׁ גָּדוֹל כָּזֶה, אֲבָל אַתָּה יָכוֹל לָבוֹא אֵלָיו, תְּרַחֵם עָלַי בָּזֶה, לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֲבוּרִי שֶׁיְּמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתַי, וְבָזֶה תּוֹשִׁיעֵנִי בְּוַדַּאי כָּל צָרְכִי יְשׁוּעָתִי בִּשְׁלֵמוּת:

כְּמוֹ כֵן הוּא מַמָּשׁ כִּבְיָכוֹל, שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים אֵצֶל הָרַחֲמִים פְּשׁוּטִים, שֶׁיְּעוֹרְרוּ רַחֲמִים אֵצֶל הָרַחֲמִים הַגְּדוֹלִים, וּמִשָּׁם יְקַבְּלוּ רַחֲמִים לְהוֹשִׁיעֵנוּ כָּל צָרְכֵינוּ בִּשְׁלֵמוּת. וְזֶהוּ בְּחִינוֹת תְּפִלַּת הַקָּדוֹשׁ - בָּרוּךְ - הוּא, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכְרוֹנָם לִבְרָכָה, 'מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל', הַיְנוּ שֶׁכְּבְיָכוֹל בְּחִינוֹת הָרַחֲמִים פְּשׁוּטִים מְבַקְּשִׁים וּמִתְפַּלְּלִים וּמְעוֹרְרִים הָרַחֲמִים הַגְּדוֹלִים. כִּי אָנוּ אֵין בָּנוּ כֹּחַ כִּי אִם לְעוֹרֵר הָרַחֲמִים פְּשׁוּטִים, שֶׁהֵם בְּחִינוֹת רַחֲמִים סְתָם דְּזְעֵיר אַנְפִּין. אֲבָל אֵלּוּ הָרַחֲמִים יֵשׁ לָהֶם גְּבוּל, וּכְפִי מִדַּת הָרַחֲמִים הַפְּשׁוּטִים הָאֵלּוּ, חַס וְשָׁלוֹם, אִי אֶפְשָׁר לְהוֹשִׁיעַ לָנוּ. עַל כֵּן אָנוּ צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ שֶׁהָרַחֲמִים סְתָם שֶׁאָנוּ מְעוֹרְרִין בִּתְפִלָּתֵנוּ אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁאֵלּוּ הָרַחֲמִים בְּעֹצֶם יִתְפַּלְּלוּ וְיעוֹרְרוּ הָרַחֲמִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁיִּהְיֶה נִמְשָׁךְ עָלֵינוּ רַחֲמִים רַבִּים מִשָּׁם, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ יְשׁוּעָה בְּוַדַּאי, וְזֶהוּ בְּחִינַת תְּפִלַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּנַּ״ל: וְהָבֵן הֵיטֵב, כִּי הֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד.

עוֹד שָׁמַעְתִּי, שֶׁזֶּהוּ פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (בְּמִדְבַּר י״ב): "אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ". דִּלְכְאוֹרָה תָּמוּהַּ מְאֹד, כֻּלָּא תֵּבֵת נָא. אַךְ עַתָּה מְבֹאָר הֵיטֵב, שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, בִּקֵּשׁ זֹאת מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ כְּבְיָכוֹל יִתְפַּלֵּל וִיבַקֵּשׁ מֵעַצְמוֹ שֶׁיִּרְפָּא אוֹתָהּ. וְעַתָּה מַה מָּתוֹק מִדְּבַשׁ, הֲתָכַת הַמִּקְרָא הַזֶּה. וְזֶהוּ, אֵל נָא. הַיְנוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְאָמַר לוֹ: אֵל, נָא, וּבַקֵּשׁ וְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמְךָ מִלְּפָנֶיךָ, רְפָא נָא לָהּ. הַיְנוּ שֶׁמֹּשֶׁה הִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יִתְפַּלֵּל

וִיבַקֵּשׁ רְפָא נָא לָהּ. וְעַתָּה מְדֻקְדָּק וּמְבֹאָר הֵיטֵב כָּפֶל תֵּבַת ׳נָא׳, עַיֵּן שָׁם בִּפְנִים.

וְרוֹאִים שֶׁאָכֵן יֵשׁ לָנוּ כַּמָּה תְּפִלּוֹת שֶׁתִּקְּנוּ בִּלְשׁוֹן ׳נָא׳, כְּגוֹן ׳רַחֵם נָא׳ שֶׁאוֹמְרִים בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, כִּי מְבַקְּשִׁים כְּבִיכוֹל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ יִתְפַּלֵּל וְכוּ׳ כְּמְבוֹאָר לְעֵיל בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, [אַגַּב יֵשׁ סִדּוּרִים שֶׁעָשׂוּ סוֹגְרַיִם עַל הַמִּלִּים ׳נָא׳, כִּי הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה מֵיתֵר, אֲבָל עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל אֵין זוֹ מֵיתֵר בִּכְלָל, וְזֶה מַתְאִים טוֹב טוֹב.]

וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים הֶמְשֵׁךְ הַפָּרָשָׁה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בַּמִּדְבָּר יב יד) ״וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים, תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף״ וְהִנֵּה יָדוּעַ אֲשֶׁר מִרְיָם אֲחוֹתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיְתָה זֶה שֶׁשִּׁיְּדָה בֵּין אָבִיהָ לְאִמָּהּ, כִּי כַּאֲשֶׁר גְּזֵרָה פַּרְעֹה גְּזֵרָה (שְׁמוֹת א כב) ״וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל הַבַּת תְּחַיּוּן״ עָזַב ׳עַמְרָם׳ אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבָאתָה מִרְיָם וְהִשְׁתַּדְּלָה אֲצִלּוֹ וְאָמְרָה לוֹ אַבָּא גְּזֵרָתְךָ קָשָׁה מִפַּרְעֹה, כִּי פַּרְעֹה לֹא גָּזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים, וְהַגְּזֵרָה שֶׁלְּךָ זֶה עַל שְׁנֵיהֶם הֵן עַל הַזְּכָרִים וְהֵן עַל הַנְּקֵבוֹת, וְאָכֵן פָּעֲלָה אֵצֶל עַמְרָם אֲבִיהָ, וְהָלַךְ עַמְרָם וְהֶחְזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹכֶבֶד, וּמֵהֶם יָצָא אָז מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וּמוּבָא בְּמִדְרַשׁ שֶׁכְּשֶׁאָמְרָה מִרְיָם לְאָבִיהָ לְהַחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ יָרַק ׳עַמְרָם׳ עָלֶיהָ, וְזֶה פֵּרוּשׁ בְּהַפְסוּקִים שֶׁלְּפָנֵינוּ ״וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים, תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף״ וְזֶה אֶחָד מֵהַמְּקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ קַל וָחוֹמֶר בְּתוֹרָתֵינוּ הַקְּדוֹשָׁה.

עַל כָּל פָּנִים רוֹאִים כָּאן בְּפָרָשָׁתֵינוּ שֶׁהַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת לָנוּ אֶת כָּל הַסִּפּוּר הַזֶּה הַכֹּל בִּכְדֵי שֶׁאֲנַחְנוּ נִקַּח לְעַצְמֵנוּ מוּסָר הַשְׂכֵּל, לֹא לְהִתְעָרֵב בְּמַחֲלֹקֶת, וְלֹא לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוּת וְכוּ׳, כִּי (רַשׁ״י עַל בַּמִּדְבָּר יב, א׳) **וּמַה מִּרְיָם שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנָה לְגְנוּתוֹ כָּךְ נֶעֱנְשָׁה, קַל וָחוֹמֶר לַמְסַפֵּר בִּגְנוּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ**; וְלָכֵן מַה שֶּׁיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה הַפָּרָשָׁה מוּסָר הַשְׂכֵּל לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה הוּא, שֶׁלֹּא לְהִתְעָרֵב בְּשׁוּם מַחֲלֹקֶת, וְלֹא לְהַרְהֵר אַחַר הַצַּדִּיק, וּכְשֶׁאֶחָד נִגַּשׁ אֵלֶיךָ וְרוֹצֶה לְדַבֵּר אִתְּךָ פּוֹלִיטִיקָה וְדִבְרֵי לָשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוּת אַל תַּטֶּה אָזֶן אֵלָיו וְאַל תַּעֲנֶה לוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאֲנִי אוֹמֵר תָּמִיד שֶׁכָּל אֶחָד יַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לָשִׂים עַל פִּיו מַה שֶּׁנִּקְרָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּטֵּ״א (קֶלְאדְס פִּין בְּלַעַ״ז) [שֶׁהוּא כְּמִין צֶבֶת הַמְּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ לְיִבּוּשׁ הַבְּגָדִים כְּשֶׁתּוֹלִים אוֹתָם עַל הַחוּט, וְאֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֶת זֶה בַּמַּחֲנוֹת הַקַּיִץ], וְלֹא יִכָּנֵס בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן לְדַבֵּר דִּבְרֵי סְרָק נֶגֶד יִרְאֵי הַשֵּׁם, וַאֲנִי אוֹמֵר אֶת זֶה תָּמִיד גַּם בְּעִנְיַן שָׁלוֹם בַּיִת, שֶׁכְּשֶׁאָדָם בָּא הַבַּיְתָה וּלְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתּוֹ מְתָאֵר לְעַצְמוֹ שֶׁכְּבָר בְּהִכָּנְסוֹ הַבַּיְתָה יִהְיֶה צְעָקוֹת וְכוּ׳ מֵאִשְׁתּוֹ, וְהוּא מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא לֹא יוּכַל לְהִתְאַפֵּק מִלֹּא לַעֲנוֹת לָהּ, (אֲשֶׁר כַּיָּדוּעַ זֶהוּ הַשֹּׁרֶשׁ וְהַמָּקוֹר לְכָל הַמְּרִיבוֹת בַּבַּיִת, כְּשֶׁמַּתְחִילִים לַעֲנוֹת בַּחֲזָרָה, וְכָכָה זֶה נַעֲשֶׂה מְרִיבָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר גְּדוֹלָה כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין ז.) הַאי תִּיגְרָא דְּמַיָּא לְצִינּוֹרָא דִּבְדִקָּא דְּמַיָּא כֵּיוָן דְּרָוַח רָוַח; וְהַכֹּל הִתְחִיל מִשְּׁטוּת קָטָן שֶׁלֹּא הִתְאַפְּקוּ וְעָנוּ בַּחֲזָרָה שֶׁלֹּא בַּמָּקוֹם כְּשֶׁהָאִשָּׁה צָעֲקָה) וְלָכֵן הָעֵצָה הַיְעוּצָה לוֹ הוּא, שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד לִפְנֵי הִכָּנְסוֹ הַבַּיְתָה שֶׁיָּשִׂים עַל פִּיו כְּמִין צֶבֶת כְּזֶה הַנִּקְרָא ״קֶלְאס פִּין״ בְּלַעַ״ז - בִּטֵּ״א, וּמִיָּד כְּשֶׁיִּכָּנֵס הַבַּיְתָה וְאִשְׁתּוֹ תִּרְאֶה אוֹתוֹ כָּךְ עִם הַצֶּבֶת הַזֶּה עַל פִּיו, שֶׁהוּא סָגַר אֶת הַפֶּה לֹא לַעֲנוֹת לָהּ שׁוּם דָּבָר בַּחֲזָרָה, הִיא כְּבָר תַּתְחִיל לִצְחוֹק וְלֹא יִהְיֶה כְּבָר שׁוּם מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת בַּבַּיִת.

יַעְזֹר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּזְכֶּה לְהִשָּׁמֵר מִכָּל מִינֵי מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת וּלְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוּת, וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְהָעֲנִיוּת הָאֲמִתִּית, אָמֵן.